

IZDATO U 1962

VOJNOIZDAVAČKI ZAVOD JNA »VOJNO DELO«

a) Biblioteka — iz ratne prošlosti naših naroda

USTANAK NARODA JUGOSLAVIJE 1941 (Knjiga I). Cilj je ove knjige da pruži čitaocima onu sliku o ustaničkoj godini kakva je ostala u sećanjima aktera događaja. 20-godišnjica koja je proslavljena tokom 1961. godine, podstakla je učesnike da se u velikom broju odazovu pozivu na saradnju koji im je uputio Inicijativni odbor. Tako je prikupljeno oko 10 000 stranica teksta od blizu 700 autora.

Evociranje uspomena u protekloj jubilarnoj godini prigodom centralne, republičkih i lokalnih proslava osvežilo je sećanje na 1941. što je znatno doprinelo bogatstvu sadržaja napisa u ovoj ediciji. Autentičnost podataka koji su u njima izneseni proveravana je upoređivanjem sa sačuvanim ratnim dokumentima i preko drugih učesnika, putem njihovih recenzija, te će publikacija predstavljati bogat prilog ne samo izvornoj gradnji o prvoj godini rata i revolucije, već i njenoj istoriografiji. U napisima su zahvaćeni svi sektori oslobodilačke aktivnosti, svi ustanički rejoni naše zemlje, svi faktori koji su uticali na zbivanja, kao i sve raznolikosti situacija u kojima se borilo, počev od prvih priprema za ustanak, koje su otpočele pod rukovodstvom Partije odmah po ulasku okupatora u našu zemlju, do velikih oružanih okršaja sa okupatorskim i kvislinškim jedinicama i stvaranja odreda i brigada oslobodilačke vojske koji su plamen ustanka razbukitali širom zemlje.

Pored toga, ova knjiga donosi 65 ratnih dokumentarnih fotografija iz svih krajeva naše zemlje, a ilustrovana je sa 22 likovna priloga na temu NOB od naših poznatih umetnika i sa 44 umetničke vinjete.

Zivost i neposrednost kazivanja, čine ovu, sadržajno veoma bogatu, publikaciju izvanrednom literaturom za sve naše ljude, posebno za našu omladinu. (Knjiga I ima 916 strana, a cena joj je 1800 dinara — u prodaji samo komplet — 5 knjiga, 9000 dinara.)

Dr Grga Novak, JADRANSKO MORE U SUKOBIMA I BORBAMA KROZ STOLEĆA. U knjizi su obrađena zbivanja na Jadranu još od vremena najranijih stanovnika njegovih obala (od 4000. godine pre n.e.) pa do 1941. godine.

I deo obuhvata period od preistorijskih vremena do rušenja Salone (VII vek): najstariji stanovnici obala Jadranskog mora, starogrčko moreplovstvo i kolonizacija, ilirska država i njeni gusari, mornarice Cezara i Pompeja i Oktavijanovi ratovi u Iliriku i Panoniji, kao i pomorske bitke Vizantije sa Gotima;

II deo počinje sa dolaskom Slovena na Jadransko more i iznosi događaje do 1102. godine: prva mornarica Južnih Slovena, sukob Vizantije sa Francima i drugi sukobi u Sredozemnom i Jadranskom moru;

III deo — od zajednice sa Ugarskom do pada najvećeg dela našeg primorja pod vlast Venecije — obuhvata ratove na Jadranu u XII i XIII veku, zatim vojnu aktivnost u drugoj polovini XIV veka i organizaciju mletačke mornarice u srednjem veku;

IV deo — od prevlasti Venecije na istočnoj obali Jadrana do njenog pada 1797. godine — tj. dejstva na Jadranu do pojave Turaka, borbe s Turcima, uskoci i poslednje doba mletačke vladavine;

V deo — od mira u Kampoformiju (1797) do rata 1941. godine: austrijska mornarica, opšti razvoj brodarstva na Jadranu u XIX veku, Francuzi na Jadranu, politička situacija na Jadranu od 1870—1914, rat 1914—1918, Italija prema Sredozemnom i Jadranskom moru — 1918—1940, i jugoslovenska mornarica 1920—1941. godine.

Ova naučna studija je rezultat višegodišnjeg istraživačkog rada renomirano- g autora koji je, preko naših i stranih arhiva, literature i arheoloških iskopina, došao do najnovijih značajnih podataka koji do sada nisu objavljeni. Tako studija u celini obuhvata vojnu i političku istoriju Jadrana.

Delo je, iako visoke naučne vrednosti, pisano popularno te je pristupačno širem krugu čitalaca. Uz to je obogaćeno sa 87 slika, registrima, a navedeni su i svi korišćeni izvori i literatura. (Knjiga ima 586 strana, a cena joj je 1400 dinara.)

Ahmet Djonlagić i Mišo Leković: NJEMAČKA OFANZIVA NA ISTOČNU BOSNU. Knjiga ima uvod, u kojem je iznet početak ustanka u Bosni i Hercegovini, i četiri glave. Prva glava obuhvata događaje koji su prethodili ofanzivi i to: rasplamsavanje i jenjavanje ustanka u istočnoj Bosni, odluku neprijatelja za ofanzivu i planove Vrhovnog štaba. U drugoj glavi izložena je neprijateljska ofanziva koja je nazvana romanijsko-birčanska operacija. U trećoj glavi opisana su dejstva neprijatelja protiv Ozrenskog partizanskog odreda, zvana ozrenska operacija, dok četvrta glava obuhvata situaciju posle neprijateljske ofanzive, likvidiranje ustaško-domobrinskih uporišta na Romaniji i Birču i stvaranje nove slobodne teritorije u prostoru Foča — Goražde — Čajniče. Težište je na opisu romanijsko-birčanske i ozrenske operacije (januar-februar 1942. god.) koja je kod nas poznata kao druga neprijateljska ofanziva.

Knjiga zahvata u celini događaje u ovoj ofanzivi, o kojoj je do sada objavljeno samo nekoliko fragmentarnih napisa, a napisana je na osnovu naših i neprijateljskih, temeljito i kritički proučenih, arhivskih izvora, objavljene literature i konsultovanja učesnika.

Knjiga je utoliko poučnija što je u njoj obrađena ofanziva u kojoj su partizanske snage uspešno primenile operativne i taktičke koncepcije borbe koje je tokom ustanka razradio Vrhovni štab i što su naše jedinice prvi put od početka ustanka ovde uspele ne samo da se održe na svojoj teritoriji već i da odmah posle neprijateljskog »čišćenja« preuzmu inicijativu i oslobode nove oblasti. (Uz knjigu, koja ima 226 strana, izrađeno je 14 preglednih skica, a cena joj je 600 dinara.)

Milutin Morača, RATNI DNEVNIK. U ovom originalnom dnevniku, vođenom gotovo iz dana u dan od 3. septembra 1942. do novembra 1944., autor je — kao komandant 4. krajiške udarne brigade — dao podatke o njenom formiranju i borbenom putu od 3. septembra 1942. do 19. maja 1943. godine, a zatim je — kao komandant 5. krajiške divizije — opisao borbena dejstva i druge aktivnosti brigada i drugih delova ove divizije do oslobođenja Beograda 20. oktobra 1944. Zabeležene su i borbe i marševi 2. proleterske divizije (15. mart — 20. maj 1944), kao i kraći podaci o svima našim partizanskim odredima, brigadama i divizijama, kao i jedinicama Sovjetske armije s kojima su jedinice pod autorovom komandom imale borbenog kontakta u periodu od 3. maja 1942. do oslobođenja Beograda. Pored borbenih dejstava, u dnevniku su izneti i život jedinica i štabova, atmosfera, lični utisci o susretu s narodom i ratnim drugovima i druge pojave koje su se odigrale na dugom borbenom putu brigade i divizije u Dalmaciji, u svim krajevima Bosne i Sandžaka u Crnoj Gori i najvećem delu Srbije.

Dnevnik je obogaćen kratkim objašnjenjima vojno-političke situacije u zemlji i na područjima gde su se odvijala borbena dejstva, a u napomenama su dati detaljni podaci o neprijateljskim jedinicama i druga objašnjenja. On predstavlja ne samo veoma značajan istoriografski dokumenat, već i korisnu literaturu za upoznavanje NOR-a. (Knjiga ima 304 strane a cena joj je 700 dinara.)

Dr Gligor Stanojević, DALMACIJA U DOBA MOREJSKOG RATA 1684 — 1699. Ovo naučno delo o učešću naših naroda, pretežno iz Dalmacije i susednih kra-

jeva, u morejskom ratu koji su hrišćanske države vodile protiv Turske (1684 — 1699), autor je napisao na osnovu mnogobrojnih originalnih dokumenata i obilne literature.

Morlacima su Mlečani nazivali seljake, turske podanike, pravoslavne i katolike, koji su do kandijskog rata živeli izvan mletačkih poseda u Dalmaciji (Crnogorci, Hercegovci, Bosanci, Ličani itd.). Mlečani su rado primali Morlake, naseljavali ih oko gradova i koristili u borbi protiv Turaka.

Kao istoričar, autor je u ovom delu dao opšti pregled zbivanja sa svim važnijim momentima. Pri tome nije ispustio iz vida da i manje značajnije okršaje i vojne akcije uskoka osvetli, istakne i objektivno prikaže. Dajući opšti presek uslova koji su uticali na tok događaja, autor se osvrće na stanje u Turskoj, Veneciji i Dubrovniku i sve to dovodi u međusobnu vezu kako bi se jasnije sagledali svi aspekti učešća naroda Dalmacije u ovom ratu.

Knjiga (podeljena na devet poglavlja) obuhvata situaciju pred rat, ratne akcije i posleratne posledice.

Delo ima ne samo vojni već i širi istorijski značaj za upoznavanje naših naroda pod Turcima i Mletačkom Republikom. Stoga je ova knjiga interesantna ne samo za pripadnike armije, već i za širi krug čitalaca, a posebno za naučne radnike i istoričare, utoliko više što se o učešću našeg stanovništva u ovom ratu, sem kroz narodne pesme, prilično malo zna.

Knjiga je pisana jasnim i jezgrovitim stilom, a sadrži 7 slika u slogu koje predstavljaju originalne crteže gradova i tvrđava u Dalmaciji s kraja XVII veka. Uz knjigu su dati kao prilogi: objašnjenje manje poznatih reči i pojmova i registri ličnih imena i geografskih pojmova. (Cena joj je 550 dinara, a ima 197 strana.)

PRVA PROLETERSKA. U dve knjige — pišu učesnici — sa ukupno 1520 stranica, sa 44 dokumentarne fotografije, oko 80 umetničkih vinjeta, spiskom poime-ničnog sastava brigade iz perioda njenog stvaranja; spiskom narodnih heroja brigade, registrima imena ličnosti i vojnih jedinica i kartom borbenog puta brigade. Platneni povež, umetnički omot Petra Lubarde. Cena obe knjige 2000 dinara.

Zbornik sadrži 295 originalnih radova, autentičnih sećanja 180 neposrednih učesnika — od Vrhovnog komandanta i rukovodilaca divizije, brigade, bataljona i četa, do boraca, bombaša, kurira i bolničarki. Tako su na neposredan način, onako kako su ih učesnici doživeli i videli, opisana ona veoma složena borbena dejstva, politički rad i život ove prve brigade NOR-a od njenog formiranja, 22. decembra 1941, do kraja rata. Tu su mnogobrojne borbe sa raznim neprijateljima, i to od podviga pojedinaca i najsitnijih jedinica do brigade u celini, zatim razne pojave, susreti i rad sa narodom, doživljaji i likovi pojedinaca, atmosfera koja je jedinice brigade pratila na dugom četvorogodišnjem ratnom putu širom naše zemlje. Pored toga, delo sadrži i 26 originalnih dokumenata (6 faksimila), a posebno treba istaći spiskove sa osnovnim biografskim podacima svih boraca i rukovodilaca iz perioda stvaranja brigade (po bataljonima i četama).

Pisano lakim i jasnim stilom, delo predstavlja veoma interesantnu i korisnu literaturu ne samo za vojni sastav već i za najširu čitalačku publiku.

b) Biblioteka — naši pisci

ARTILJERIJA U NOR-u. U knjizi je 20 autora, učesnika, mahom rukovo-dilaca ratnih jedinica, na osnovu sećanja i retkih ratnih zabeležaka, dosad objav-ljenih podataka i arhivske građe pokušalo da prikaže razvojni put naše artiljerije. Od prvih dejstava artiljerije kod Krupnja 1941. godine do njene podrške jedinica Jugoslovenske armije u završnim borbama za oslobođenje zemlje 1945. godine na-stojalo se da se, uporedo sa istorijskim podacima, izvuku i iskustva.

U knjizi ima veoma poučnih primera kao: iznenadni napad na neprija-teljeve artiljerijske jedinice; napadi na VP neprijateljeve artiljerije, skladišta artil-jerijskog materijala, municije i opreme; marš i prebacivanje artiljerijskih jedinica na brdskom, planinskom i uopšte teško prohodnom zemljištu; dejstvo oruđa za neposredno gađanje, manevar artiljerijskom poslugom, snabdevanje municijom; dejstva noću i po lošim vremenskim uslovima, dejstvo sa malih daljina, brzina, preciznost, brzo uništenje ili neutralisanje neprijatelja, ušteda municije itd. Način

dejstva, izneseni primeri i iskustva mogu se veoma korisno upotrebiti u obuci vojnika i starešina. (Knjiga ima 372 strane, a cena joj je 700 dinara.)

General-pukovnik Bogdan Oreščanin, VOJNI ASPEKTI BORBE ZA SVETSKI MIR, NACIONALNU NEZAVISNOST I SOCIJALIZAM. U ovoj studiji autor sa marksističke tačke gledišta rasvetljava neka vojna pitanja značajna za savremena zbivanja u svetu. U razmatranjima autor se naročito oslonio na postavke u Programu Saveza komunista Jugoslavije primenjujući ih na vojnu problematiku i povezujući vojna pitanja s opštedruštvenom problematikom, a posebno s borbom za svetski mir.

Posebno mesto u knjizi je dato našoj revoluciji, jer se kroz nju mogu veoma reljefno sagledati faktori i elementi snage nacionalnooslobodilačkih i klasnoprogresivnih pokreta.

Po problematici, analitičko-dijalektičkom metodu obrade, po originalnosti ideja i načina obrade pojedinih pitanja, pa i smelosti pojedinih gledanja, ova knjiga ima vidno mesto u našem vojnom delu. (Knjiga ima 523 strane, a cena joj je 1500 dinara.)

OKLOPNE JEDINICE JUČE DANAS I SUTRA. Ova knjiga ima za cilj da našim starešinama omogući jasnije sagledavanje problematike oklopnih jedinica, kao i njihovog mesta i uloge u eventualnom budućem ratu, posebno sa aspekta malih zemalja.

Knjiga je tako sastavljena da predstavlja jedinstvenu celinu. Članci se mogu podeliti na: one koji tretiraju razvoj tenkova, ratna iskustva iz upotrebe tenkova u I i II svetskom ratu i našem NOR-u; one koji razmatraju razvoj oklopnih jedinica posle II svetskog rata i one koji tretiraju oklopne jedinice kao združene formacije.

Obrađena su i neka specifična pitanja oklopne pešadije, oklopne artiljerije, oklopne inženjerije i drugih rodova u sastavu oklopnih jedinica. (Cena ove knjige je 950 dinara, a ima 431 stranu.)

Savo Orović, MORALNO VASPITANJE. Postoji apsolutna skladnost između lika autora i tematike ove knjige, u koju je general Orović ugradio svoje veliko ratno i mirnodopsko iskustvo u ovoj vrsti vaspitanja sa željom da ga nesebično prenese na mlađe generacije.

»Moralno vaspitanje« je ustvari delo namenjeno ne samo ljudima u vojsci, već i širokim narodnim masama. U njemu je autor, na pelagićevski način blizak čitaocu, obradio niz kategorija iz oblasti morala (otadžbina, Tito, hrabrost, odanost, bratstvo i jedinstvo, disciplina, inicijativa, skromnost, taktičnost itd.), a svoja izlaganja je potkrepio mislima velikih ljudi kako savremenika tako i ljudi iz bliže i dalje prošlosti. Posle svake teoretske obrade pojedinih kategorija »moralnog vaspitanja«, on daje niz interesantnih i živo ispričanih primera, najviše iz naše nacionalne prošlosti, a naročito iz oslobodilačkog rata naroda Jugoslavije 1941 — 1945. godine. Posebnu pažnju posvetio je izboru pesama, narodnih i umetničkih, što knjigu posebno osvežava i čini je još bližom današnjem čitaocu. (Knjiga ima 356 strana, a cena joj je 900 dinara.)

Milan Zelenika, PRVI SVETSKI RAT. Knjiga ima 666 strana i 68 skica u jednoj boji.

Kao učesnik u ovom ratu, autor je pokušao da, na osnovu raspoložive arhivske građe i dosad objavljenih dela o I svetskom ratu, kao i svog ličnog iskustva i poznavanja stvari, prikaže opšte stanje u svetu, naročito kod zaraćenih država u to doba; zatim, mirnodopske pripreme za rat i razvoj događaja u manevarskom ratu.

Autor je težio da čitaocima pruži što više podataka. Uzroke rata i kako je došlo do vojnih blokova izložio je sasvim kratko, dok je mirnodopske pripreme obradio nešto opširnije. Detaljnije je prikazao razvoj kopnenih snaga Nemačke i Francuske i pomorskih Velike Britanije. Takođe je detaljno dao vojnogeografske osobenosti ratišta između Rajne, Sene, Atlantskog okeana, Dnjepra, Karpata, Odre i Baltičkog mora. Ratni planovi su dati sa svim alternativama, a francuski i nemački su razmatrani u istorijskom razvoju. Naročita pažnja je posvećena Šlifеноvom planu, jer se iz njega čitalac može upoznati sa stratejskom problematikom

Nemačke za vođenje rata na dva fronta. U ovoj knjizi autor nastoji da istakne povezanost politike, strategije, operatike i taktike kako bi se stekla pravilna predstava o borbenoj aktivnosti. On odvojeno razmatra rad vrhovnog rukovodstva, a odvojeno rukovodstava armija. Širina pojedinih odeljaka u ovoj interesantnoj knjizi određivana je prema njihovom strategijskom značaju, specifičnosti i poučnosti.

c) Biblioteka vojnih udžbenika i priručnika

Pukovnik Božidar Stevanović, potpukovnik Todor Radošević i Miloje Sekulić, PREGLED ISTORIJE NARODNOOSLOBODILAČKOG RATA. Knjiga ima 248 strana sa 45 skica u boji, a namenjena je kao udžbenik pitoncima podoficirskih škola JNA, za izučavanje narodnooslobodilačkog rata 1941. — 1945. godine. (Cena joj je 900 dinara.)

Pukovnici Jovan Luković i Tomislav Nižić, PREGLED ISTORIJE RATOVA. Knjiga ima 330 strana sa 94 skice u boji. Ovaj udžbenik koji obuhvata vojno-istorijska zbivanja zaključno sa I svetskim ratom, namenjen je oficirima i pitoncima vojnih akademija KoV, kao i kandidatima za polaganje prijemnih ispita za Višu vojnu akademiju. (Cena joj je 2200 dinara.)

d) Biblioteka — inostrani pisci

Lenjin, VOJNA DELA. U ovu zbirku Lenjinovih vojnih dela ušli su u celini ili izvodno radovi napisani u vremenu od 1900. do kraja 1922. godine u kojima on razmatra vojna pitanja tešnje vezana sa ratovima i revolucijama svog doba: ratom u Kini, rusko-japanskim ratom, revolucijom 1905. godine, balkanskim ratovima, prvim svetskim ratom, februarskom i oktobarskom revolucijom, građanskim ratom, vojnom intervencijom u Rusiji i dr.

U navedenim radovima Lenjin otkriva prave uzroke ratova i proširuje marksističko učenje o ratu i vojsci; razrađuje metode i forme oružane borbe revolucionarne armije; iznosi osnove vojne nauke i vojne organizacije radničke klase; uopštava iskustva iz pobedonosnog rata protiv intervencionista i kontrarevolucije; određuje smernice daljeg razvitka socijalizma i jačanja oružanih snaga:

Izabrani radovi olakšavaju vojnim a i ostalim čitaocima uvid u Lenjinovu vojnu delatnost i omogućavaju im da se lakše snađu u rešavanju sličnih problema. (Knjiga ima 513 strana, cena joj je 1000 dinara.)

Mosor, OPERATIKA. Koristeći se teoretskim radovima, a naročito iskustvima iz I svetskog i sovjetsko-poljskog rata koji su se vodili pod različitim okolnostima, pisac u ovome delu studiozno obrađuje operatiku kao posebnu granu ratne veštine. Po svim bitnim postavkama njegova je »Operatika« uspešno izdržala ratnu praksu u toku II svetskog rata. Interesantna su piščeva razmatranja o problemu nadmoćnosti u okviru operatike i taktike, o značaju iznenađenja u ovim granama ratne veštine, o ulozi slobode dejstva, procene i ekonomije snaga, pravilne organizacije komandovanja. Naročito se ističe njegova analiza manevra od prvih početaka iz doba grčko-persijskih ratova, pa sve do formi savremenog manevra. Ovo delo treba da omogući mlađim oficirima jasan uvid u operatiku kroz istorijski razvoj njenih načela i elemenata. (Cena knjige je 1100 dinara, a ima 485 stranica.)

RAZVOJ TAKTIKE SOVJETSKE ARMIIJE U VELIKOM OTADŽBINSKOM RATU 1941 — 1945. Objavlivanjem ovog rada grupe sovjetskih autora čitaoci su dobili materijal iz kojeg će moći da se potpunije upoznajju sa razvojem taktike Sovjetske armije u drugom svetskom ratu.

Kroz četiri osnovna perioda rata autori obrađuju bitna pitanja razvoja taktike napada i odbrane, iznoseći mnogo karakterističnih detalja koji nam dosad nisu bili poznati. Iz njihovog izlaganja se vidi kako se sovjetska taktika razvijala, pronalazeći sve nove i nove taktičke postupke da bi se doskočilo neprijatelju koji takođe nije mirovao, već je i sam usavršavao načine svojih dejstava. Karakteri-

stično je da su u ovom nadmetanju Nemci postepeno gubili svoja početna preimućstva.

U tekstu i pregledima ima dosta podataka i dokumenata koji mogu poslužiti kao materijal za dublje upoznavanje taktike i sagledavanje njenog razvoja u savremenim uslovima.

Autori ističu i napore svih faktora SSSR koji su doprineli postizanju pobeđe, ali istovremeno ukazuju i na učinjene propuste i slabosti. (Ova interesantna i korisna knjiga ima 593 strana, a cena joj je 1300 dinara.)

Fajs, ČERČIL — RUZVELT — STALJIN. Već i sama imena Čerčil, Ruzvelt i Staljin pobuđuju veliku pažnju svakog čoveka koji želi da detaljnije upozna kako je II svetski rat vođen i kako je zaključen mir, a ovo delo upravo govori o tome. Knjiga zahvata događaje od nemačke agresije na Sovjetski Savez 1941. godine do kapitulacije Nemačke 1945. godine.

Pobediti Hitlera i nacizam, a to je značilo sile Trojnog pakta sa njihovim agresorskim težnjama u Evropi, Africi i na Pacifiku, bila je osnovna ideja u ratu koja se provlači kroz celo ovo Fajsovo delo. Kako su svi ti događaji izbijali na videlo, kako su se preplitali, sukobljavali i mirili u toku celog II svetskog rata, pisac dokumentovano pokazuje analizom strategijskih planova, bitaka, diplomatskih razgovora i malo poznatih dokumenata o sudbonosnim političkim i vojnim odlukama. Oživljavajući pred čitaocima niz ličnosti, pisac je nastojao da objasni kako je funkcionisao ratni savez, jedan tako složeni mehanizam, sastavljen od zemalja sa različitim društvenim uređenjem, ali pokretan jedinstvenom idejom — uništiti agresora. (Knjiga ima 900 strana, a cena joj je 1500 dinara.)

Fojhter, ISTORIJA VAZDUŠNOG RATA. Autor u ovoj knjizi razmatra razvoj i ulogu ratnog vazduhoplovstva od njegovog početka, pa kroz I i II svetski rat do današnjih dana; ujedno se osvrće na mogući izgled eventualnog vazdušnog rata u budućnosti.

U knjizi je naročito detaljno obrađen tehnički razvoj avijacije i ostalih sredstava, naoružanja i opreme koji su u vezi sa vazdušnim ratom, kao i njihov uticaj na borbena dejstva. Detaljno je razmotrena i organizacija vazduhoplovnih snaga velikih zemalja, a delimično i manjih država i analizirani su nedostaci i prednosti pojedinih od njih. Zahvaćeni su i odnosi između taktičke, strategijske i teritorijalne lovačke avijacije, kao i organizacija PVO. (Knjiga ima 410 stranica, a cena joj je 850 dinara.)

Ešer Li, VAZDUŠNA MOĆ. Autor je u II svetskom ratu proveo duže vreme u štabu britanske izviđačke avijacije i bio Čerčilov stručni savetnik po pitanjima nemačkog vazduhoplovstva, te je imao mogućnosti da se potpunije upozna sa uspesima i neuspesima vazduhoplovstva, kako nemačkog tako i anglo-američkog. Posle rata aktivno je radio kao savetnik i nastavnik u odgovarajućim institutima i vojnim školama, baveći se problemima vazduhoplovstva. Pored ove napisao je još nekoliko zapaženih knjiga.

U ovom delu autor na interesantan način razmatra niz vrlo važnih pitanja iz domena vazduhoplovstva i iznosi svoje originalne zaključke u pogledu vazdušnih dejstava u budućem ratu.

Delo sadrži sledeća poglavlja: strategijsko bombardovanje, vazdušni napad na komunikacije, protivvazdušna odbrana, vazdušno izviđanje, padobranske i vazdušnodesantne jedinice, transportna avijacija, podrška kopnenoj vojsci, pomorska vazdušna moć, objedinjavanje vidova oružanih snaga, vazduhoplovna obaveštajna služba, budućnost vazduhoplovstva i uravnoteženost vazdušne moći. (Cena ove knjige, sa 288 stranica, iznosi 650 dinara.)

VOJNOISTORIJSKI INSTITUT JNA

Vlado Strugar, RAT I REVOLUCIJA NARODA JUGOSLAVIJE 1941 — 1945. Ova knjiga predstavlja naučno delo i u nešto sažetom obimu, mada sveobuhvatno, donosi istorijski pregled vojnih operacija i političkih i revolucionarnih

zbivanja u toku oslobodilačke borbe naroda Jugoslavije. U njoj su uporedo dati prikazi vojnih i političkih događaja koji su, radi preglednosti, razvrstani u posebna iako sadržajno skladno povezana poglavlja, te u osnovi čine jedinstvenu celinu.

Knjiga ima pet delova. U prvom, uvodnom delu, autor je ukratko prikazao istorijski razvoj Kraljevine Jugoslavije od njenog postanka do sloma, što čitaocu omogućuje da sagleda uslove i subjektivne faktore koji su uticali na vođenje rata i revolucije. U drugom delu — Narodni ustanak protiv okupatora — prikazan je početak oružane borbe i razvoj ustanka u prvoj godini rata. Treći deo — Velike bitke Narodnooslobodilačke vojske — obuhvata period od pohoda Grupe proleterskih brigada u zapadnu Bosnu do završetka bitke na Sutjesci. U četvrtom delu — Stvaranje demokratske federativne države — prikazani su događaji od septembra 1943. do velike ofanzive NOB u Srbiji u leto 1944. god. Peti deo — Pobeda narodne revolucije — obuhvata vreme do proglašenja Republike, 29. novembra 1945. godine.

Kao dodatak knjizi, pored 19 skica u boji, dati su celokupan pregled Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije, od početka do kraja rata, pregled vojnih škola, vojno-teritorijalnih komandi, kao i jedinica stranih narodnosti formiranih u NOVJ. Na kraju knjige štampan je registar i priložena fizička karta Jugoslavije. (Knjiga ima 745 strana, a cena joj je 1000 dinara.)

DRUGI SVETSKI RAT (knjiga II). Dok je I knjiga ovog značajnog dela zahvatila prvi period drugog svetskog rata, sa političkim događajima počev od Versajskog mira i svim ratnim operacijama do fašističkog napada na Sovjetski Savez, dotle II knjiga zahvata događaje od tog momenta pa do kraja 1942. godine. Prema tome, II knjiga sadrži ratna zbivanja drugog i trećeg perioda prošlog rata, zahvatajući operacije na kopnu, moru i u vazduhu, koje su u to vreme izvođene u Evropi, Africi i Aziji, kao i na Atlantskom, Tihom i Indijskom okeanu.

Iznenadan nemački napad na Sovjetski Savez, izvršen zorom u nedelju 22. juna 1941. godine, predstavljao je za Nemačku novi fatalni zaokret u daljem vođenju rata. Kakve su sve pripreme izvršene sa nemačke strane za ovakvu avanturu, kao i šta su sve Sovjeti preduzeli da bi osujetili ovaj fašistički plan; zatim, kolike su snage postavljene sa jedne i druge strane i kako su bile grupisane; koje su karakteristike istočnoevropskog ratišta i kako su tekle operacije, sve je to u ovom delu izneto studiozno, objektivno i uz strogu primenu kritičko-analičkog metoda. Čitajući ovo delo, uz korišćenje vrlo preglednih skica u boji, čitalac će lako sagledati kako su se odvijale početne operacije po prelasku sovjetskih granica na istočnom frontu, kao i sva dalja dejstva na pravcu Smolenska i Moskve, Lenjingrada i Ukrajine, a potom, kako je 6. decembra 1941. godine preduzeta sovjetska protivofanziva ispred Moskve.

U posebnim poglavljima su iznete operacije u Jugoslaviji čime je našem NOR-u dato zasluženo mesto u okviru svetskih zbivanja.

Dalje se ređaju operacije na Sredozemlju, u severnoj Africi, na Atlantiku, Dalekom istoku, Pacifiku, u Kini, kao i samostalna vazduhoplovna dejstva u Evropi.

Raspored gradiva u celom delu je logično i hronološki povezan, po frontovima i ratištima. Politika, strategija i operatika su tesno protkane kroz svaku operaciju. Posle svakog odeljka dat je zaključak u kome se ukazuje na bitna operativna iskustva. Ali ono čime se ovo delo posebno odlikuje jeste velika dokumentarnost. Za svaki važniji podatak, naročito kad se radi o inostranim armijama, dat je u napomeni ispod teksta naziv dela u originalu odakle je podatak uzet. Sem toga, na kraju dela, pored veoma iscrpnog registra, dat je i obiman spisak istaknutih inostranih dela koja su za proteklih dvadeset godina od događaja koji se opisuju u ovoj knjizi objavljena i poslužila kao izvor pri obradi ovog našeg dela. (Knjiga ima 775 strana, sa nekih 47 skica, a cena joj je 1200 dinara.)

Todor Vujasinović, OZRENSKI PARTIZANSKI ODRED. Ovo je prva knjiga iz edicije Monografije jedinica NOV i Partizanskih odreda Jugoslavije, u kojoj kao autori treba da se pojave prvenstveno rukovodioci ratnih jedinica i partizanskih odreda i organizatori ustanka u pojedinim krajevima naše zemlje.

Todor Vujasinović je napisao ovu knjigu uglavnom na osnovu sećanja. Koristio je pri tome i sačuvanu odredsku arhivu i neprijateljska dokumenta, a konsultovao je i izvestan broj preživelih ratnih drugova. U stvari, to je drugo izdanje

autorove knjige o Ozrenskom partizanskom odredu, koja se prvi put pojavila još 1949. godine. Sada je dopunjena novim podacima koje je autor u međuvremenu sakupio, naročito što se tiče nekih krupnijih događaja, kao što su ozrenska operacija decembra 1941. godine i neprijateljska operacija »Ozren II« krajem januara i početkom februara 1942. godine. Knjiga je proširena i poglavljem o obnavljanju Ozrenskog partizanskog odreda jula 1943. godine, o njegovim tadašnjim dejstvima, kao i o njegovom završetku.

Autor, iskusni partijski radnik od pre rata i organizator ustanka na Ozrenu, živim i zanimljivim stilom iznosi događaje onim redom kojim su se odigrali i onakvi kakvi su bili. Zbog toga će njegova hronika pružiti istoričaru obilje podataka koje ovaj ne može pronaći u istorijskim arhivama, a čitaocu vernu sliku o revoluciji u jednom delu naše zemlje. (Knjiga ima 360 strana i tri skice, a cena joj je 650 dinara.)

ZBORNİK DOKUMENATA I PODATAKA O NARODNOOSLOBODILAČKOM RATU JUGOSLOVENSKIH NARODA, tom II, knjiga 10. U ovoj knjizi objavljena su najznačajnija dokumenta Vrhovnog štaba NOV i POJ i Centralnog komiteta KP Jugoslavije za period od 1. jula do kraja oktobra 1943. godine o borbama u Jugoslaviji. Ukupno je objavljeno 225 dokumenata.

Dokumenti govore o prodoru i operativnim dejstvima Glavne operativne grupe Vrhovnog štaba u istočnoj Bosni posle pete neprijateljske ofanzive i formiranju novih divizija NOVJ na tom terenu (16. vojvođanske i 17. istočnobosanske), o nemačkoj ofanzivi na tom terenu i prebacivanju Operativne grupe i Vrhovnog štaba u Bosansku krajinu. Zatim o događajima posle kapitulacije Italije, o formiranju novih korpusa i jedinica Mornarice NOVJ i o oslobođenju Dalmacije.

Knjiga na kraju sadrži registar ličnih imena, geografskih naziva, naziva jedinica i drugih pojmova koji se pominju u dokumentima.

Detaljna objašnjenja redakcije uz objavljenu dokumentaciju čine poseban i značajan prilog razumevanju i praćenju događaja NOR-a u tom periodu. (Knjiga ima 486 strana, 13 fotografija — originalnih dokumenata, a cena joj je 750 dinara.)

ZBORNİK DOKUMENATA I PODATAKA O NARODNOOSLOBODILAČKOM RATU JUGOSLOVENSKIH NARODA, tom IV, knjiga 22. Ovo delo obuhvata najznačajnije dokumente o borbama u Bosni i Hercegovini u februaru 1944 (NOV i POJ 154, nemačkih 1, ustaško-domobranskih 19, — ukupno 174). U tim borbama su učestvovalе jedinice 1. proleterskog i 3. i 5. korpusa i 5. i 29. udarna divizija NOVJ, a od neprijateljskih jedinica — nemački 5. brdski korpus i delovi 15. brdskog korpusa i ustaško-domobranske jedinice. Tokom februara jedinice NOVJ zauzele su Mrkonjić-Grad, D. Vakuf, Bugojno, Gračanicu, Sokol, Gacko, Kalinovik, Go-ražde, dok su se u Drvaru, Foči i Prnjavoru nalazile još od januara. Pored toga, vođene su žestoke borbe za oslobođenje Rogatice i Grahova.

Na kraju knjige dat je detaljan registar ličnih imena, geografskih naziva i naziva jedinica. (Knjiga ima 700 strana, 9 fotografija — originalnih dokumenata, a cena joj je 1000 dinara.)

ZBORNİK DOKUMENATA I PODATAKA O NARODNOOSLOBODILAČKOM RATU JUGOSLOVENSKIH NARODA, tom IV, knjiga 23. U ovoj knjizi objavljeni su najznačajniji dokumenti o borbama u Bosni i Hercegovini u martu 1944 (NOV i POJ 167, nemačkih 1, ustaško-domobranskih 22 — ukupno 190). Na tom području dejstvovalе su jedinice 1. proleterskog, 3. i 5. korpusa i 5. i 29. udarna divizija NOVJ, a od neprijateljskih — nemački 5. brdski korpus i delovi 15. brdskog korpusa i ustaško-domobranske jedinice. Najznačajnije borbe su bile na sektoru Bugojno — Jajce — Mrkonjić-Grad, u Hercegovini i u istočnoj Bosni. Sredinom januara 13. SS divizija »Handžar« forsirala je r. Savu i produžila napad ka Tuzli i Bijeljini, gde je (na Majevici) došlo do žestokih borbi sa jedinicama 3. korpusa NOVJ.

Na kraju knjige dat je detaljan registar ličnih imena, geografskih naziva i naziva jedinica. (Knjiga ima 750 strana, 11 fotografija — originalnih dokumenata, a cena joj je 950 dinara.)

ZBORNİK DOKUMENATA I PODATAKA O NARODNOOSLOBODILAČKOM RATU JUGOSLOVENSKIH NARODA, tom VI, knjiga 10. U ovom Zborniku

objavljena su 233 najznačajnija dokumenta o borbama u Sloveniji u januaru 1944. godine, od kojih 200 dokumenata jedinica Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije koje su operisale u tom periodu u Sloveniji i 33 dokumenta nemačkih okupatorskih komandi i ustanova. Na kraju knjige dat je registar ličnih imena, geografskih naziva i jedinica. (Knjiga ima 600 strana, 6 fotografija, a cena joj je 1000 dinara.)

ZBORNİK DOKUMENATA I PODATAKA O NARODNOOSLOBODILAČKOM RATU JUGOSLOVENSКИH NARODA, tom VIII, knjiga 3. U ovom Zborniku objavljeno je 177 najznačajnijih dokumenata jedinica Mornarice NOVJ o borbenim dejstvima na Jadranu u periodu od septembra 1944. do maja 1945. god., čime je iscrpljena postojeća arhivska građa o borbenim dejstvima na Jadranu te je ovo u isto vreme poslednja knjiga toma o Mornarici. Pored dokumenata koja obrađuju organizaciona pitanja jedinica, zatim prevoženje ljudstva i materijala iz baza u Italiji za Jugoslaviju i obratno, u knjizi su data najvažnija dokumenta desantnih operacija pri oslobodenju Dalmacije, Hrvatskog primorja i Istre. Na kraju knjige dat je registar ličnih imena, geografskih naziva i jedinica. (Knjiga ima 634 strana, 9 fotografija, 1 skicu u boji i tri tabelarna pregleda brojnog stanja i naoružanja jedinica Mornarice NOVJ, a cena joj je 900 dinara.)

REDAKCIJA VOJNE ENCIKLOPEDIJE

V tom Vojne enciklopedije, sa godinom izdanja 1962, izlazi u stvari polovinom 1963. godine i obuhvata materijal (prema planu) od »Krajinski NOP odred« do »Narodna armija«.

Veći i značajniji članci u ovom tomu su: Krstaški ratovi, Krstarica, Kupola, Lafet, Literatura, Lovačka avijacija, Lika, Madžarska, Magnetizam, Makedonija, Marna, Manevar, Marš, Maskiranje, Matematika, Mina, Minerstvo, Minski rat, Minsko polje, Medicina, Mehanizacija inženjerskih radova, Metali, Meteorološka služba, Mobilizacija, Mornaričko vazduhoplovstvo, Mostobran i Napoleonovi ratovi.

OSTALA IZDANJA:

Ivo Buljan, PREVOŽENJE TERETA MOREM, 17 sveska »Pomorske biblioteke« izdanje Mornaričkog glasnika, Split 1962. godine. Knjiga je namenjena pomorcima ratne i trgovačke mornarice radi njihovog stručnog usavršavanja u svome zvanju, ali i kao priručnik prilikom raznih vrsta prevoženja, a može da posluži i kao udžbenik u pomorskim školama.

U knjizi je autor, kroz zasebna poglavlja, detaljno obradio: razvitak brodova za prevoz tereta; savremeni brodovi za prevoz tereta; brodski uređaji i oprema za ukrcavanje i smeštaj tereta; klasifikacija i osobine tereta; ukrcavanje i slaganje tereta na brodu; promena stabiliteta broda za vreme ukrcavanja i iskrcavanja tereta; prevoz životinja; prevoz trupa; pravni aspekt tereta. Posebno je dat pregled naše trgovačke mornarice, kao i poglavlje »Norme ukrcavanja, smeštaja i iskrcavanja ljudi i tereta« što je od osobite važnosti jer se baš u tim podacima mnogo oskudeva, kako u našoj tako i svetskoj pomorskoj literaturi.

Izdanjem ove knjige znatno je popunjena naša stručna pomorska literatura. (Knjiga ima 276 strana sa 83 slike, a cena joj je 600 dinara.)

POMORSKI ZBORNİK, izdanje Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti Zagreb, 1962. — Institut za historijske i ekonomske nauke Zadar. Zbornik je izdan povodom 20-godišnjice Dana mornarice i pomorstva Jugoslavije 1942 — 1962. Na pripremi i izdavanju Zbornika radio je naročiti odbor sastavljen od predstavnika Ratne mornarice, pomorske privrede i Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti.

Predgovor ovom jedinstvenom naučnom delu iz oblasti našeg pomorstva, u kome je prvi put potpuno i studiozno obrađen razvitak našeg pomorstva, napisao je Maršal Jugoslavije Josip Broz Tito.

U šest delova zbornika objavljeno je 89 radova naših najpoznatijih naučnih i stručnih radnika o pitanju pomorstva — akademika, admirala i viših oficira ratne mornarice, profesora univerziteta, društveno-političkih radnika i drugih pomorskih stručnjaka.

U I delu »Uvod« objavljeni su radovi: »Naše more« akademika dr Grge Novaka, »Jugoslaveni njihovo pomorstvo i ratna mornarica« admirala Mate Jerkovića, »Naša pomorska privreda 1945 — 1962« Vicka Krstulovića i »Brodovima ratne mornarice putem mira« kapetana korvete Dušana Vesića i Gavrila Antića.

U II delu »Razvoj našeg pomorstva kroz stoljeća do 1961. godine« objavljeno je na 670 strana 25 radova iz: geografije Jadrana i istorijskih zbivanja na njemu, razvoja brodogradnje i broskog naoružanja, udela naših pomoraca u stranim mornaricama, ribarstva na Jadranu, trgovine Dalmacije sa zaleđem u 17 i 18 stoleću, razvoja pomorskog prava na našoj obali, pomorske tematike u našoj književnosti, slikarstvu i muzici, zatim odjeci revolucionarnih kretanja na Jadranu (1917 — 1941), pomorske politike stare Jugoslavije, kao i ratne mornarice Jugoslavije od 1918 — 1941. godine.

U III delu »Naše pomorstvo od 1942 — 1962. godine« na 682 strane objavljena su 32 rada prvenstveno iz razvoja naše ratne i trgovačke mornarice i pomorske privrede u tom periodu. Ovde su objavljena tri članka iz vojnopomorske tematike i to: »Borba jugoslovenskih naroda za svoje more i slobodu njegovih obala 1941 — 1945. godine« viceadmirala Bogdana Pecotića, »Dvadeset godina Jugoslovenske ratne mornarice« admirala Mate Jerkovića i »Vojno pomorsko školstvo« kapetana bojnog broda Dušana Miljanića.

U IV delu »Dopunske rasprave iz našeg pomorstva« objavljeno je na 630 strana 26 radova prvenstveno iz razvoja naših luka i pomorstva, kao i pomorske istorije pojedinih gradova i oblasti na Jadranu.

U V delu objavljena je »Bibliografija knjiga (XIX i XX stoljeća) pomorstva Jugoslavije«, dok je u VI delu dat kratak prikaz rada na pomorskom Zborniku, abecedni spisak pisaca i spisak ilustrativnih priloga.

Zbornik je odlično i bogato ilustrovan vrlo velikim brojem fotografija u tekstu, većim brojem naročitih fotografija u prilogu, zatim sa 18 priloga u više boja, 186 priloga u bakrotisku, kao i 8 ostalih priloga (geografske karte i istočne obale Jadrana, šematski planovi luka itd.).

Zbornik je izdan u dve knjige, enciklopedijskog formata, na 1967 strana.

M. Knežević i M. Lipovšćak, HELIKOPTER U RATU, u izdanju Male vazduhoplovne biblioteke »Vazduhoplovnog glasnika«, Zemun. U prvom delu ove interesantne i korisne knjižice govori se, najpre, o podeli i performansama helikoptera, zatim o njihovim pogonskim grupama i perspektivi daljeg razvoja. Drugi deo sadrži mogućnosti i načela upotrebe helikoptera, njihova borbena dejstva (izviđanje iz vazduha, navođenje aviona na ciljeve na zemlji, vazdušni desanti, protivdesantna i protivtenkovska odbrana, napadi na ciljeve na zemlji, borba protiv podmornica i razminiranja na moru). Među pomoćnim dejstvima helikoptera pominje se: vazdušni transport, održavanje veze i komandovanje, spasavanje oborenih pilota i brodolomnika i, na kraju, vođenje brodova kroz minska polja. Knjižica ima 95 stranica.

UNIVERZALNA DECIMALNA KLASIFIKACIJA (UDK), izdanje Centralne naučnotehničke dokumentacije, 1962. Razvitak naučnoistraživačkog rada u Armiji, poboljšanje njene organizacije, kao i neprekidno podizanje borbene gotovosti zahtevaju, između ostalog, sistematizaciju sređivanja, čuvanja i korišćenja svih vrsta dokumenata koji se odnose na njenu organizaciju, naoružanje, opremu, obuku itd. Pošto je naša zemlja usvojila sistem decimalne klasifikacije, to su u ovoj publikaciji date tablice i indeks pojmova kako bi se što lakše mogao koristiti taj sistem u primeni.

NAUČNOTEHNIČKI INFORMATIVNI PREGLED. Mesečna publikacija Instituta za naučnotehničku dokumentaciju i informacije — izlazi na 80—90 strana. Objavljuje prevode i prikaze vojnih i opštetehtičkih članaka iz najpoznatijih svet-skih časopisa i listova. Namenjen je komandnom i tehničkom kadru JNA.